

ERITYTTÄMINEN

Säädökset, keinot ja toteuttaminen
Tietoa ja tarinoita hyviksi koetuista ja
toimivista ratkaisuista

ERIYTTÄMISEEN LIITTYVÄT SÄÄDÖKSET

1.1.2011 voimaan tulleissa
Opetussuunnitelman perusteissa luku 3.4
eriyttämisestä

ERIYTTÄMINEN OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEISSA

- oppimisen ja koulunkäynnin tukeminen merkitsee oppilaiden yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista
- opettajalla on vastuu opetusryhmän ja sen jokaisen oppilaan erilaisten lähtökohtien ja tarpeiden huomioonottamisesta opetuksessa
- Opetuksen eriyttäminen on kaikkeen opetukseen kuuluva **ensisijainen keino** ottaa huomioon opetusryhmän tarpeet ja oppilaiden erilaisuus. Huomiota kiinnitetään eri oppilaille ominaisiin oppimistapoihin ja työskentelyn rytmiin, erilaisiin valmiuksiin ja kiinnostuksenkohteisiin sekä itsetuntoon ja motivaatioon kytkeytyviin emotionaalisiin tarpeisiin. Tyttöjen ja poikien väliset sekä oppilaiden yksilölliset kehityserot ja taustat otetaan huomioon.

ERIYTTÄMINEN OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEISSA

- opetuksessa käytetään oppilaiden edellytykset huomioon ottavia, eri ikäkausiin sekä erilaisiin oppimistehtäviin ja –tilanteisiin sopivia menetelmiä ja monipuolisia työtapoja
- eriyttämisellä vaikutetaan oppimismotivaatioon
- opetusta eriyttämällä oppilaille voidaan tuottaa sopivia haasteita ja onnistumisen kokemuksia sekä tarjota mahdollisuuksia kehittyä ja oppia omien vahvuuksien mukaisesti
- oppilasta ohjataan oppimaan itselleen parhaiten soveltuvalla tavalla
- opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden kiinnostuksenkohteet kytkemällä opittavat tiedot ja taidot oppilaille merkityksellisiin kokemuksiin ja toimintamuotoihin
- eriyttäminen edellyttää opettajalta kasvun ja oppimisen prosessien tuntemista, opetusryhmän toiminnan ja ilmapiirin sekä oppilaiden kehittymisen seuranta ja oppimisen arviointia

ERIYTTÄMINEN OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEISSA

- opettajien keskinäinen yhteistyö sekä yhteistyö huoltajien, muun henkilöstön ja eri asiantuntijoiden kanssa tukee eriyttämistä
- eriyttämisen kolme keskeistä ulottuvuutta liittyvät opiskelun laajuuden, syvyyden ja etenemisnopeuden vaihteluun
- eriyttäminen voi kohdistua mm. opetuksen sisältöihin, käytettäviin opetusmateriaaleihin ja –menetelmiin, työtapoihin sekä koulu- ja kotitehtävien määrään ja käytettävissä olevaan aikaan
- oppimisympäristöä ja työtapoja voidaan muokata esimerkiksi luomalla tilaisuuksia oppilaiden osallistumiseen, tarjoamalla valinnanmahdollisuuksia, säätelemällä tilankäyttöä, ryhmittelemällä oppilaita joustavasti ja hyödyntämällä koulun ulkopuolella tapahtuvia oppimistilanteita

SÄÄDÖS ARVIOINNIN ERIYTTÄMISESTÄ

Opetussuunnitelman perusteet 8. luku

”Oppimisvaikeudet tulee ottaa huomioon oppilaan arvioinnissa. Tämä koskee myös oppilaita, joiden vaikeudet ovat lieviä ja joille ei ole tehty erityisen tuen päätöstä. Arvioitaessa tulee käyttää menetelmiä, joiden avulla oppilas kykenee mahdollisimman hyvin osoittamaan osaamisensa. Arviointipalaute auttaa oppilasta tunnistamaan omat kehittymistarpeensa.”

MITÄ ON ERIYTTÄMINEN

- kun oppilaita opetetaan isoissa ryhmissä, on löydettävä ratkaisu oppilaiden erilaisuuden aiheuttamaan haasteeseen
- usean oppilaan ryhmässäkin tavoitteena on jokaisen oppilaan persoonallinen kehitys
- eriyttämisen onnistuminen yleisopetuksessa määrää erityisopetuksen tarpeen

Eriyttäminen = toimet, joilla toteutetaan yksilöllisyyden didaktista periaatetta

(Hellström 2008, Sata sanaa opetuksesta)

Eriyttämisessä ei ole kysymys niksikokoelmasta, vaan syvällisen idean ymmärtämisestä ja se vaatii pitkäaikaista sitoutumista ja yhteistyötä.

MITÄ ON ERIYTTÄMINEN

- oppiminen on yksilöllinen tapahtuma, joka edellyttää opettajalta monipuolista pedagogista tietotaitoa
- otetaan huomioon oppija yksilönä, jolla on omanlaisensa historia, valmiudet, lahjakkuudet, kyvyt, persoonallisuus, oppimisen tyylit, kehitystaso sekä ympäristö: edellytyksenä oppilaantuntemus
- eriyttämisen tavoitteena on oppilaan kykyjen ja valmiuksien mukainen eteneminen opetuksessa, oppilaan vahvuuksien huomioiminen ja itsetunnon vahvistaminen
- lyhyen ja pitkän aikavälin suunnitelmallista toimintaa
- voi tapahtua yksilö- ja ryhmätasolla
- kyse menettelytavoista ja pedagogisista ratkaisuista opetustilanteiden suunnittelussa ja toteuttamisessa hallinnon, koulun ja opettajan tasolla
- tavoitteiden, oppisisältöjen, menetelmien ja opetukseen käytettävän ajan yksilöimistä

Kristiina Huhtanen 2011. Tehostettu tuki perusopetuksessa – työvälineeksi pedagoginen ennakointi

ERIIYTTÄMINEN ON OPPIMISEN YKSILÖINTIÄ

- samanlaisen kohtelun periaate ei lisää tasa-arvoa, vaan päinvastoin kärjistää ja syventää olemassaolevien lähtökohtaerojen eriarvoistavaa vaikutusta
- perusopetuslaki nojaa ***erilaisen kohtelun tasa-arvoperiaatteeseen***
- jos opetusta ei eriytetä, heikot pärjää edelleen heikosti
- jos ympäristö ei muutu, vaan yksilön pitää sopeutua – huono tulos
- koulun menetelmät eivät sovi 20%:lle oppilaista

Erikoistutkija Pekka Salonen 2.3.2011, Turun Oppimisentutkimuskeskus

OPPIMISEN YKSILÖINTI

Eriyttämisen säädökset ja oppimisen yksilöinti koskevat myös lahjakkaita ja nopeasti edistyviä oppilaita

- onko lahjakas oppilas myös erityinen oppilas

ERIYTTÄMISEN MUOTOJA

Yhtenäistävä eriyttäminen:

- eriyttämisellä pyritään siihen, että kaikki saavuttavat samat tavoitteet
- pyritään vähentämään heikkoja suorituksia

Erilaistava eriyttäminen:

- eriyttämisellä eriytetään myös tavoitteita

Päätrendinä yhtenäinen koulujärjestelmä ja pedagoginen eriyttäminen

ERIYTTÄMISEN MUOTOJA

Organisatorisia ja hallinnollisia toimintamalleja

- rinnakkaiskoulujärjestelmä
- linjajako
- eritasoryhmät
- tasokurssit
- pysyvä erityisopetus
- vapaaehtoiset ja valinnaiset aineet
- lisäkurssit
- luokalle jättäminen

Pedagogisia ja luokan sisäisiä toimintamalleja

- opetuksen yksilöllistäminen
- tukiopetus
- joustavat ryhmittelyt
- lisätehtävät
- oppimistyylien ja strategioiden hyödyntäminen
- oppiaineksen eriyttäminen
- opetusmetodien eriyttäminen

ERIIYTTÄMINEN ON TOIMIMISTA LÄHIKEHITYKSEN VYÖHYKKEELLÄ (Vygotsky)

- tämänhetkisen ja potentiaalisen kehitystason välinen tila
- oppimisen haasteiden tulisi olla tällä alueella, jotta ne haastaisivat ja niissä olisi samalla mahdollisuus onnistua
- oppilas ei välttämättä pysty tähän parhaaseen suoritukseen täysin itsenäisesti, mutta johon hän oikeanlaisen johdatuksen ja tuen avulla kykenee

NÄKÖKULMIA ERIYTTÄMISEEN

- oppimisen odotusten optimointi
  - pedagogisten ratkaisujen pohtiminen ja suunnittelu
  - oppilaiden ryhmittäminen joustavasti (ei pysyvästi)
  - ei ongelma- ja diagnoosilähtöistä luokittelua
  - eriyttäminen on vuorovaikutusprosessi, jossa tarvitaan keskustelua, kuuntelemista ja aitoa välittämistä
  - jotta eriyttäminen toimii kunnolla, opettajien yhteistyö välttämätöntä – samanaikaisopettajuus, tiimiopettajuus
  - perinteinen opettajajohtoinen ”ovi-kiinni-minä yksin” ei enää vastaa oppilaiden tarpeeseen, vaan opettajuuden on muututtava
  - opettajuuden muuttuminen edellyttää koulun rakenteiden muuttumista
-
- ”lähikouluperiaate tuli, miten järjestän oppimisympäristön”
  - ”miten takaan oppilaille kolmiportaisen tuen”
  - ”miten ratkaisen eriyttäminen”
  - ”miten jaksan ja riitän”

ERIYTTÄMISEN TAPOJA

- aikaa
- paikkaa
- tapaa
- sisältöjä
- tavoitteita

ERIYTTÄMISEN TAPOJA

- tukiopetus
- joustavat ryhmittelyt
- erilaiset opetus- ja oppimismenetelmät
- erilaiset opetusmateriaalit
- erilaiset apuvälineet
- vaihtelevat oppimisympäristöt
- osallistuminen valmiisiin toimintaohjelmiin
- ajan käytön eriyttäminen
- oppilaan oppimistyylien tuntemus ja hyväksikäyttö
- kotitehtävien eriyttäminen
- arvioinnin eriyttäminen
- opiskelun erityiset painoalueet
- moniammatillinen yhteistyö
- kasvatuskumppanuus

TUKIOPETUS

Määräykset opetussuunnitelman perusteissa

Tukiopetus

- tulee aloittaa heti, kun oppimisen vaikeudet on havaittu
- tulee järjestää niin usein ja niin laajasti kuin oppilaan suoriutumisen kannalta on tarpeen
- koulutyö tulee suunnitella niin, että jokaisella oppilaalla on tukiopetusta tarvitessaan mahdollisuus siihen osallistua
- tukiopetus on eriyttämisen muoto, jolle ovat ominaisia yksilöllisesti suunnitellut tehtävät, ajankäyttö ja ohjaus
- tukiopetuksen järjestämisessä tulee käyttää monipuolisia menetelmiä ja materiaaleja, joiden avulla voidaan löytää uusia tapoja lähestyä opittavaa asiaa
- aloitteen tukiopetuksen antamisesta tekee ensisijaisesti opettaja
- paikallisessa opetussuunnitelmassa tulee kuvata tukiopetuksen keskeiset tavoitteet, toimintatavat, yhteistyö, vastuut ja työnjako toimijoiden kesken sekä oppilaalle ja huoltajille tiedottamiseen ja oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävään yhteistyöhön liittyvät toimintatavat

ENNAKKOTUKIOPETUS

- asia opetetaan etukäteen
- pystyy seuraamaan oppitunnilla paremmin
- saa positiivisia oppimiskokemuksia
- pystyy viittaamaan ja olemaan mukana
- vahvistaa itsetuntoa ja oppijaminäkuvaa
- sähköiset ympäristöt apuna esim. You Tube

JOUSTAVAT RYHMITTELYT

- rohkeutta ja tahtoa tehdä toisin
- oppilaita jaetaan **joustavasti** erilaisiin ryhmiin esim.
  - taitotasojen mukaan
  - opetusmenetelmän mukaan
  - opetussisältöjen mukaan
  - työskentelytaitojen mukaan
  - oppimistyylien mukaan
- ryhmistä ei saa tulla pysyviä taitotasoryhmiä
- eriyttämisen lähtökohtana ei ole tasoryhmittely, vaan se, miten oppilas oppii parhaiten

JOUSTAVAT RYHMITTELYT

Ryhmittely taitotasojen mukaan

- oppilas valitsee oman taitotasonsa ja motivaationsa mukaisen ryhmän
- valinta tehdään oppilaan ja huoltajan kanssa yhteistyössä
- ryhmät eivät saa olla pysyviä ns. tasoryhmiä, vaan oppilaan tulee saada joustavasti liikkua ryhmästä toiseen
- opetus opsin mukaisesti
- kaikilla ryhmillä sama koe
- opettajat laativat kokeen vuorotellen, jokainen opettaja ehdottaa tehtäviä yhteiseen kokeeseen, arviointi sovittu yhdessä
- oppilas voi vaihtaa ryhmää milloin tahansa, parhaiten vaihto käy kokeen jälkeen

Esimerkki Pälkäneen yhteiskoulun matikkakokeilusta (Teija Kouhia)

PÄLKÄNEEN YHTEISKOULUN MATEMATIIKAN ERITYTTÄMINEN (Teija Kouhia)

Matematiikan opetus 9. luokalla ennen:

- Kolme rinnakkaisryhmää A, B ja C
- Oppilaita 17-22/ryhmä
- Oppilailla HOJKS, opetus erityisopettajalla
- Avustaja ja toinen erityisopettaja apuna tarvittaessa

PÄLKÄNEEN YHTEISKOULUN MATEMATIIKAN ERIIYTTÄMINEN (Teija Kouhia)

Kenen tahtiin tunneilla edetään?

"Mä en tajuu
sun puheesta
mitään!"

"Miks me
vieläkin
jauhetaan
tätä samaa?"

Keväällä 2008 kysely tuleville 9. luokkalaisille
matematiikan oppimisesta → halu oppia ryhmässä
omien kykyjensä mukaan...
Kokeillaan uusia ryhmiä!

PÄLKÄNEEN YHTEISKOULUN MATEMATIIKAN ERIIYTTÄMINEN (Teija Kouhia)

JOUSTAVAT RYHMÄT

1. Perusryhmä

- Keskitytään perusasioiden oppimiseen
- Suunnattu sinulle, jos matikka tuntuu vaikealta ja haasteelliselta

2. Keskiryhmä

- Perustehtävien lisäksi tehdään soveltavia tehtäviä
- Suunnattu sinulle, jos opit perusasiat melko sujuvasti

3. Syventäväryhmä

- Perusasioiden lisäksi opiskellaan soveltavia ja haasteellisia ongelmanratkaisutehtäviä
- Suunnattu sinulle, jos opit matikkaa helposti

PÄLKÄNEEN YHTEISKOULUN MATEMATIIKAN ERIIYTTÄMINEN (Teija Kouhia)

Matikkakokeilu alkaa

- Tiedote joustavista opetusryhmistä oppilaiden kotiin
- Tiedote sivistyslautakuntaan
- Kysely perusteluineen, mihin ryhmään oppilas toivoo pääsevänsä

1. Perusryhmä

- Keskitytään perusasioiden oppimiseen
- Suunnattu sinulle, jos matikka tuntuu vaikealta ja haasteelliselta

2. Keskiryhmä

- Perustehtävien lisäksi tehdään soveltavia tehtäviä
- Suunnattu sinulle, jos opit perusasiat melko sujuvasti

3. Syventäväryhmä

- Perusasioiden lisäksi opiskellaan soveltavia ja haasteellisia ongelmanratkaisutehtäviä
- Suunnattu sinulle, jos opit matikkaa helposti

PÄLKÄNEEN YHTEISKOULUN MATEMATIIKAN ERIIYTTÄMINEN (Teija Kouhia)

Matematiikan opetus 9. luokalla:

- 1. Perusryhmä:
  - n. 15-20 oppilasta, myös HOJKS oppilaat
  - aineenopettaja ja erityisopettaja
  - työskentelyssä painotetaan perusasioiden oppimista ja konkretiaa
- 2. Keskiryhmä:
  - n. 20-25 oppilasta
  - aineenopettaja ja avustaja
  - tehdään perus- ja soveltavia tehtäviä
- 3. Syventäväryhmä:
  - n. 17-20 oppilasta
  - aineenopettaja
  - käydään perusasiat melko nopeasti ja ratkotaan soveltavia tehtäviä sekä haasteellisia ongelmanratkaisuja
- Lisäksi tukiopetusta

PÄLKÄNEEN YHTEISKOULUN MATEMATIIKAN ERIIYTTÄMINEN (Teija Kouhia)

Opetus joustavissa ryhmissä

Opetus ja sisällöt:

- Tunnit lukujärjestyksessä samaan aikaan
- Kukin ryhmä etenee omaan tahtiinsa, mutta kokeen jälkeen ryhmät samassa kohdassa
- Sisällöt ja koealueet samat joka ryhmällä
- Sama koe kaikilla samaan aikaan
- HOJKS- oppilaalla oikeus yksilölliseen ko-keeseen

Ryhmän vaihtaminen:

- Ryhmää voi vaihtaa milloin vain, mutta kokeen jälkeen se käy sujuvimmin
- Opettaja voi suositella ryhmän vaihtoa tai oppilas voi itse ehdottaa sitä
- Ryhmän vaihdosta keskustellaan aina oppilaan ja opettajien kesken
- ***Kannustetaan ja tuetaan!***

PÄLKÄNEEN YHTEISKOULUN MATEMATIIKAN ERIIYTTÄMINEN (Teija Kouhia)

Koe

- Kukin opettaja ehdottaa tehtäviä oman ryhmänsä mukaan
- Opettajat vuorollaan vastuussa kokeen "kokoamisesta"
- Valitaan tehtävät niin, että hyvällä perusasioiden hallinnalla pääsee arvosanaan 7-8 (OPS)
- Tehtävät etenevät perustehtävistä soveltaviin ja edelleen haasteellisiin, matemaattista ongelmanratkaisutaitoa vaativiin tehtäviin
- Tehtävä saattaa vaikeutua myös a - c-kohtaan edetessä
- Vaihtoehtotehtäviä: Valitse A tai B...
- Kukin opettaja tarkistaa oman ryhmänsä kokeet, pisteytys ja arviointi sovitaan yhdessä

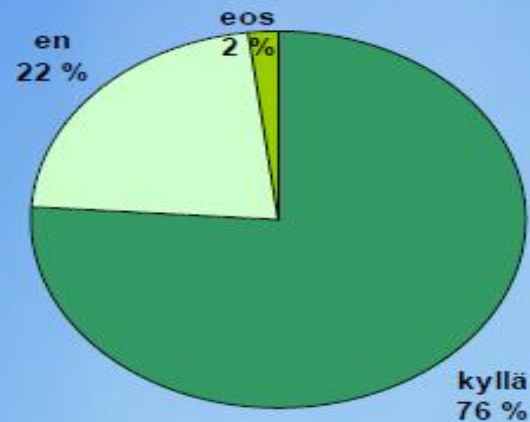

PÄLKÄNEEN YHTEISKOULUN MATEMATIIKAN ERIIYTTÄMINEN (Teija Kouhia)

Palautetta oppilailta 1. vuoden jälkeen:

- **tyytyväinen** ryhmäjako, koska
  - "ei tuntunut siltä että olisi jäänyt jälkeen tai muuten"
  - "saman tasoista porukkaa"
  - "sai paremmin omaa tasoa vastaavaa opetusta"
  - "ei mennyt aikaa ylimääräiseen selittämiseen"
  - "oon oppinut paremmin"
- **kriittisiä** kommentteja:
  - "eri ryhmis opetettiin eri asioita mutta silti samat kokeet"
  - "en päässyt ryhmään johon halusin"
  - "jos halusi paremman numeron, piti opiskella itse"

Oletko tyytyväinen ryhmäjako?

PÄLKÄNEEN YHTEISKOULUN MATEMATIIKAN ERIIYTTÄMINEN (Teija Kouhia)

Palautetta oppilailta tammikuussa 2010

Mihin olet tyytyväinen?

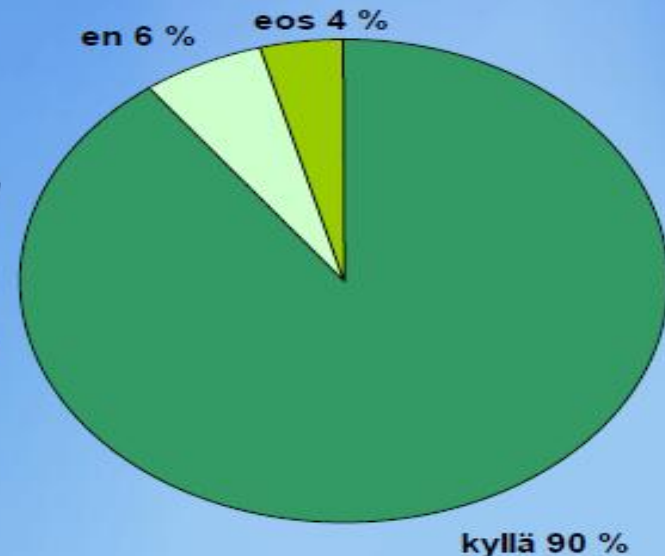
- "siihen et helpompi oppia jne"
- "Siihen, että ryhmässä mennään sopivaa vauhtia"
- "luokkien sekoittumiseen"
- "tehtävien haasteellisuuteen"
- "opetuksen selkeyteen"
- "tässä ryhmässä mennään hitaasti ja varmasti"

Mihin et ole tyytyväinen?

- "Ryhmän kokoon" (Keskiryhmä)
- "tahti on aika kova, siis asiat menee nopeasti"

"Oikeestaan kaikkeen olen tyytyväinen, toisaalta tuntuu syrjimiseltä."

Oletko tyytyväinen ryhmäjakoan?

KOKEMUKSIA PÄLKÄNEEN YHTEISKOULUN ERITYTTÄMISKOKEILUISTA 2012 (Teija Kouhia)

Rohkeutta ja tahtoa tehdä toisin

- erityisopettajien virkanimikkeillä ei käytännön työssä merkitystä
- jaksot yhdessä suunnitellen
- erityis- ja aineopettajien tiivis yhteistyö
- aineopettajien tuntisuunnitelmat ja yhteiset eriyttävät materiaalit
- organisoitu eriyttävän materiaalin valmistus
- tiimi- ja samanaikaisopetus
- jokainen opettaja aine- ja kehittämissuunnitelmassaan, erityisopettajilla ei omaa tiimiä
- erityisopettajan luo voi lähettää kesken oppitunnin, yhdeksi tunniksi, viikoksi, kuukaudeksi, jakson ajaksi
- äidinkielen ja matematiikan joustavat opetusryhmät 9. luokilla
- ruotsin opetusryhmät 8.- 9. luokilla
- oppilas valitsee oman motivaation ja taitotasonsa mukaisen opetusryhmän
- kaikilla ryhmillä sama koe, opetus OPS:n mukaan
- kokeen laatiminen opettajilla vuorotellen, jokainen opettaja ehdottaa tehtäviä, arviointi sovittu yhdessä
- oppilas voi vaihtaa milloin tahansa ryhmää, parhaiten ryhmän vaihto onnistuu kokeen jälkeen

KOKEMUKSIA PÄLKÄNEEN YHTEISKOULUN ERITYTTÄMISKOKEILUISTA 2012 (Teija Kouhia)

- matematiikan tunnit samaan aikaan kaikilla 9. luokilla
- matematiikka: ryhmä 1 aikuisia kaksi; erityis- ja aineopettaja, ryhmä 2 matemaattisesti suuntautunut avustaja ja aineopettaja, ryhmä 3 aineopettaja
- äidinkieli: palkitettu 9. luokalla 1. ja 5. jaksossa, aikuisia kuten matematiikan opetusryhmissä
- ruotsi: palkitettu yhdellä ikäryhmällä 8.-9 luokilla; ryhmä 1 opettajina kaksi aineopettajaa, ryhmä 2 avustaja ja aineopettaja, ryhmä 3 aineopettaja
- 7. – 8. luokilla matematiikka palkitettu jaksosta riippuen kahdella rinnakkaisluokalla > tilapäisryhmittelyt
- aineopettajan käyttö resurssiopettajana > kaksi opettajaa 7.- 8 luokkien matematiikassa > antaa mahdollisuuden jakaa ryhmää pienimpiin ryhmiin
- tilapäinen pienryhmän tuki > aineopettajan havainto > lisäaika ja kertaus > yhdessä oppilaan ja huoltajien kanssa sopimus jaksosta pienryhmässä
- avustajan käyttö luokissa, joissa huoli selviytymisestä > tarkistetaan jaksoittain
- aineopettaja eriyttää tehtävät ja kokeet
- aineopettaja opettaa asian > tehtävien tekeminen pienryhmästä > E-kirjatehtävien tarkistus pienryhmässä

JOUSTAVAT RYHMITTELYT OPPILAIDEN TAITOTASOJEN MUKAAN ALKUOPETUKSESSA

(Kirsi Vaskelainen, Mervi Aavikko, Suvi Sankinen, Turun Ilpoisten koulu)

	KIRSI	MERVI	SUVI
Lukutunti Pikkumetsän Aapinen	Kuunteluharjoituksia (äännetietoisuus) ja tavutaulukon lukemista. Harjoitellaan vielä liu'uttamista.	Tavutaulukot nopeahkosti läpi, sanalistojen tarkastelua ja vuorokeskusteluun perehtymistä.	Sanalistojen tarkastelu alku- ja lopputavun kannalta. Vuorokeskusteluun eläytyminen. Luetun ymmärtämisen opettelua, Varis-teksti.
Kirjoitustunti Ossi-kirja	Sanelu. Kirjoitetaan alkutavu. Helpot sanat (2-3 -kirjaimiset alkutavut). Ossi-kirjan Y-aukeama. Kirjainhahmon tarkka tarkastelu.	Sanelu. Kirjoitetaan alkutavu. Vaikeat sanat. Ossi-kirjan Y-aukeama.	Sanelu. Kirjoitetaan koko sana. Vaikeat sanat. Ossi-kirjan Y-aukeama ja lisätehtävät.

JOUSTAVAT RYHMITTELYT

Esimerkki . Jaettu ja yhteinen vastuu ekaluokan oppilaista: Paraisten Koivuhaan koulu (Elina Vermola, Terhi Järnström)

- tavoitteena jaettu ja yhteinen vastuu kaikista ekaluokkalaisista: ***yhden opettajan vastuusta yhteistyöryhmäksi***
  - 54 ekaluokkalaista, 3 luokanopettajaa, 1 resurssiopettaja, 2 avustajaa, 1 laaja-alainen erityisopettaja joillakin tunneilla
- toiminta-ajatuksena joustavat luokkarajat ja ryhmittelyt, oppilaan osallisuus ja aikuisyhteistyön kehittäminen
- yhteisvastuu tuo turvallisuutta oppilaille
- samanaikaisopettajuutta yhden luokan sisällä
- samanaikaisopettajuutta esim. kahden puolikkaan ryhmän yhdistämisellä
- opettajien vahvuuksien hyödyntämistä
- opettajien jaksaminen vahvistuu yhdessä tekemällä ja vastuuta jakamalla

ÄIDINKIELEN RYHMITTELYT PARAISTEN KOIVUHAAN KOULUSSA (Elina Vermola & Terhi Järnström)

Äidinkielen ryhmittelyt

ryhmittelyä pienryhmätuntien lisäämiseksi

→ kolmiportainen tuki toteutuu

→ homogeeniset ryhmät (työskentelytaidot)

Äidinkielen ryhmittelyt taidon mukaan	2 abc = 57 oppilasta	3 luokanopettajaa, samanaikaisopettaja, erityisopettaja, 2 avustajaa
Huukot	18	luokanopettaja
Kultamurut	17	luokanopettaja
Niilot	10	samanaikaisopettaja + avustaja
Varikset	9	luokanopettaja + avustaja
Varikset	3	erityisopettaja

MATEMATIIKAN RYHMITTELYT PARAISTEN KOIVUHAAN KOULUSSA (Elina Vermola & Terhi Järnström)

Matematiikan ryhmittelyt

ryhmittelyjä taitojen mukaan, lähikehityksen vyöhykkeellä
→ lisää toiminnallisuutta

Matematiikan ryhmittelyt taitojen mukaan	2 abc = 57 oppilasta	3 luokanopettajaa, samanaikaisopettaja, erityisopettaja, 2 avustajaa
	20	luokanopettaja
	19	luokanopettaja + avustaja
	11	luokanopettaja + samanaikaisopettaja
	8	erityisopettaja + avustaja

JOUSTAVAT RYHMITTELYT OPETUSSISÄLTÖJEN MUKAAN

Väripiiri/kiertopistetyöskentely

- oppilaat arvotaan väriryhmiksi
- liikkuvat pisteeltä (väriltä) toiselle
- yhteistyötaidot, suvaitsevaisuus ja erilaisuuden sietäminen vahvistuvat
- pääpaino voi olla aineenhallinnan asioissa
- harjoitellaan sosiaalisia taitoja ja itseohjautuvuutta
- voi olla myös yhdistelmä useasta oppiaineesta

VÄRIPIIRITYÖSKENTELY PARAISTEN KOIVUHAAN KOULUSSA (Elina Vermola & Terhi Järnström)

Lisää kohtaamista: väripiirillä ryhmittelyjä luokan sisällä

- kiertopistetyöskentelyä
- 4 –5 oppilaan ryhmät arvotaan
- virkistyksestä toiminta malliksi
- oppilaille lisää pienryhmätunteja
- itseohjautuvuutta
- opettajan rooli

ESIMERKKEJÄ VÄRIPIIRITEHTÄVISTÄ

- osa "kylmiä" pisteitä, joissa toiminta itsenäistä ja itseohjautuvaa
esim. peli, motorinen kirjainharjoitus, lukemista parin kanssa
- opettajan kanssa esim. lukemista
- parisanelu
- tietokoneella kirjoittaminen parin kanssa
- äidinkielen harjoituskirjan tehtäviä
- matematiikan vihkotyöskentelyä
- yllin tutun tehtävän purkamista
- työpisteiden määrä riippuu käytettävästä ajasta, oppilaiden ja aikuisten määrästä
- voi käyttää kotiluokan tunneilla tai koko ikäryhmän tunneilla

JOUSTAVIA RYHMITTELYJÄ OPETETTAVAN ASIAN MUKAAN (Elina Vermola & Terhi Järnström)

Ryhmittelyjä opetettavan asian mukaan: pienryhmä – suurryhmä

	suurryhmä	pienryhmä 1	pienryhmä 2	pienryhmä 3
2 abc = 57 oppilasta 4 opettajaa 2 avustajaa esimerkiksi	2a startit 2b startit 1 opettaja 1 avustaja kuvaama- taito	2b stopit 1 opettaja ympäristö- ja luonnontiedon kokeita pisteillä	2c startit 1 avustaja ympäristö- ja luonnontiedon kokeita pisteillä	2c stopit 1 opettaja ympäristö- ja luonnontiedon kokeita pisteillä

Oppilaat kiertävät ympäristö- ja luonnontiedon pisteillä. Sama ryhmittely toteutetaan käänteisesti seuraavalla tunnilla. Samat henkilöt ovat vetovastuussa.

ÄIDINKIELEN JOUSTAVIA RYHMITTELYJÄ OPETETTAVAN ASIAN MUKAAN

(**Riitta Kantonen & Kati Perkiö, Mynämäen yhtenäiskoulu**)

1. RYHMÄ	2. RYHMÄ	3. RYHMÄ	4. RYHMÄ	5. RYHMÄ
Runot	Tietoteksti ja käsitekartta	Satu	Sanomalehti	Sarjakuva

1. RYHMÄ	2. RYHMÄ	3. RYHMÄ	4. RYHMÄ	5. RYHMÄ
Ympyröi tarinasta sanat, joissa on kaksoiskonsonatti.	Locigo-harjoitus	Kirjoita kuvasta sanoja, joissa on kaksoiskonsonantti.	Parisanelu	Sanojen tavuttaminen ja lajittelu sanan ominaisuuksien mukaan.

1. RYHMÄ	2. RYHMÄ	3. RYHMÄ	4. RYHMÄ	5. RYHMÄ
lukijat	kirjoittajat	tavuttajat	tarinan kirjoittajat	luetun ymmärtämisen ryhmä

JOUSTAVIA RYHMITTELYÄ OPPIMISTYYLIN MUKAAN

- toiminnallisuus / teoreettisuus / visuaalisuus / taito ja taide
  - työpajaopetus
  - eriyttämisen lähtökohtana ei ole tasoryhmittely, vaan se miten oppilas oppii parhaiten
  - oppilailla samat oppimisen tavoitteet ja sisällöt, mutta keinot niiden saavuttamiseen ovat erilaiset
  - joustavaa ja tarpeen mukaan muuttuvaa
  - kun oppilas saa opiskella omalla tyylillään, motivaatio säilyy
  - oppiminen on monimutkainen prosessi; miten arvioit oppilaan oppimistyylin
- HYVÄ OPPILASTUNTEMUS
- kuinka paljon tyyliään voi "laajentaa"
  - ryhmittelyä ei saa käyttää leimaamaan oppimistyyliä pysyvästi
  - monipuolistaa opettajan käsitystä opettamisesta: kaikki eivät opi samalla tavalla kuin opettaja itse

Rimpiläinen & Bruun 2007. Värikkäät oppilaamme

JOUSTAVIA RYHMITTELYÄ OPPIMISTYYLIN MUKAAN (Kuopion Pirtin koulun Luotsi-malli)

- kahden ensimmäisen kouluviikon aikana ei tehty ryhmäjakoja, vaan järjestettiin erilaisia oppimistilanteita, joissa opettajat tarkkailivat oppilaiden toimintaa, käyttäytymistä ja reaktioita
- annettiin erilaisia ryhmätehtäviä ja oppilaat saivat valita tekevätkö töitä yksin vai pareittain
- oppilaiden haastattelu
- oppilaiden seuraaminen siirtymätilanteissa
- huoltajakysely (miten lapsi toimii tietyissä tilanteissa kotona)
- vanhempainilta – vanhemmat saivat pohtia mihin lapsensa sijoittaisivat
- oppilaiden jako väriryhmiin; välillä toimitaan "omissa" väriryhmissä, välillä jaotteluun muut perusteet -> oppilaat oppivat ymmärtämään toistensa tyylejä ja toimimaan yhteistoiminnallisesti

JOUSTAVIA RYHMITTELYÄ OPPIMISTYYLIN MUKAAN (Kuopion Pirtin koulun Luotsi-malli)

VIHREÄT

- käytännön toteuttajia, tehtäväorientoituneita
- kiinnostuvat käytännön sovelluksista
- jos asia jää liian teoreettiseksi, kiinnostus lopahtaa
- oppimista kuvaa tekeminen ja toiminta
- oppivat kokeilemalla ja tekemällä
- pitävät nopeasta toiminnasta, selkeistä toimintalinjoista ja kokemuksellisesta tiedosta
- oppiminen on kokonaisvaltaista
- päästävä liikkumaan kaikilla tunteilla
- ärsyyntyvät liiallisesta pohdiskelusta
- oppivat hyvin mallista
- osaavat organisoida käytännön asioita
- oppivat aikuisen johdolla
- pari- tai ryhmätyö

OPETUSJÄRJESTELYT

- toiminnallisuus
- kokeellisuus
- käsillä tekeminen
- käytännön sovellukset
- selkeät tehtäväksiannot
- riittävä aikuisen tuki
- tunteilla sallitaan liikkuminen
- kaipaavat levollisuutta oppimisympäristöönsä

JOUSTAVIA RYHMITTELYÄ OPPIMISTYYLIN MUKAAN (Kuopion Pirtin koulun Luotsi-malli)

SINISET

- verbaalikkoja, taitavia keskustelijoita ja väittelijöitä
- vaativat perusteluja
- pystyvät seuraamaan tunnin kulkua keskustellessaan
- häly ei haittaa
- aktiivisia, nopeita toimijoita
- toimivat kokonaisvaltaisesti
- eivät pysy paikallaan
- valitsevat epämuodollisen työskentely-ympäristön
- tuntosarvet koko ajan valmiina
- työskentelevät mieluummin yhdessä
- pitävät muutoksista, innokas suhtautuminen uusiin asioihin

OPETUSJÄRJESTELYT

- eivät tahallaan häiritse, keskusteleminen on heidän tapansa opiskella
- opettajan pitää kääntää keskustelu kaikkien hyödyksi
- ryhmä- ja parityöt
- keskustelun salliva ilmapiiri
- vapaus vaihtaa työskentelypaikkaa
- riittävästi mielekkäitä ja motivoivia tehtäviä, ei näennäisiä lisätehtäviä

JOUSTAVIA RYHMITTELYÄ OPPIMISTYYLIN MUKAAN (Kuopion Pirtin koulun Luotsi-malli)

KELTAISET

- harkitsevia tarkkailijoita
- seurailevat ja vetäytyvät taustalle
- pohtivat asioita monesta näkökulmasta
- huolellisuus, harkitsevuus
- visuaalisia, piirroksia ja kuvia apuna
- eivät halua olla keskipisteenä
- reagoivat herkästi meteliin
- tekevät tehtävät tunnollisen tarkasti
- tarvitsevat riittävästi aikaa, aikarajoitukset aiheuttavat ahdistusta
- koejäännittäjiä, eivät yllä kokeissa parhaaseen suoritukseen
- vahva mielikuvitus

OPETUSJÄRJESTELYT

- kiireettömyys
- pienet opetusryhmät
- kuvien ja piirrosten käyttö
- rauhallisuus
- eivät ehdi viitata nopeampien tahdissa – erityishuomio arviointiin
- oppimista helpottaa, jos saa etukäteen taustatietoa
- samantyyppisten oppijoiden seura rauhoittaa
- kaipaavat runsaasti levollisuutta oppimisympäristöönsä

JOUSTAVIA RYHMITTELYÄ OPPIMISTYYLIN MUKAAN (Kuopion Pirtin koulun Luotsi-malli)

PUNAISET

- teoreettisuus ja analyttisyys
- haluavat tietää tarkkoja yksityiskohtia
- kyselevät ja kyseenalaistavat
- tietokirjat kiinnostavat
- pohtivat, arvioivat, analysoivat
- miksi, entä jos –kysymyksiä
- tunteiden kuvailu vaikeaa
- loogisuus, systemaattisuus
- tiedon jäsentäminen ja analysointi
- pohtijoita, ajattelijoita
- uppoutuvat ajatuksiinsa
- pyrkivät täydellisyyteen, liiallinen perfektionismi
- työskentelevät mieluummin yksin
- itseohjautuvia
- sietävät heikosti epävarmuutta ja epäjärjestystä

OPETUSJÄRJESTELYT

- keskusteluun ja taustojen selittämiseen tulee varata aikaa
- runsaasti lisätietoa
- ongelma-keskeinen opiskelu
- pienet projektityöt, joissa ajattelutaito ja loogisuus korostuvat
- tehtävääntöjen tulee olla selkeitä ja johdonmukaisia

JOUSTAVIA RYHMITTELYÄ OPPIMISTYYLIN MUKAAN (Kuopion Pirtin koulun Luotsi-malli)

Miten oppimistyyli huomioon

- omassa luokassa esim. ryhmätöissä ja projekteissa
- samalla luokka-asteella työskentelevät opettajat esim. yhdessä oppiaineessa jakaen oppilaita erilaisiin ryhmiin
- opettaja vaihtelee opetusmetodia ja työtapoja vuoronperään siten, että kutakin oppimistyyliä edustavat oppilaat saavat itselleen parhaiten soveltuvaa opetusta
- käyttää oppimateriaaleja, joissa ryhmittely otettu huomioon
- asennekysymys: voi ottaa huomioon ilman erityisiä järjestelyjä (istumajärjestys, apuopettajana toimiminen, avustajan käyttö, kuulokkeiden ym. apuvälineiden käyttö, joukkuejaot liikunnassa, koejärjestelyt)
- erittäin tärkeää arvioinnissa
- Keltikangas-Järvinen : käyttäytymisen arviointi on nykyisin lähinnä temperamentin arviointia

JOUSTAVAT RYHMITTELYT

Joustavat ryhmittelyt edellyttävät

- rehtorin luomia raameja: oppituntien palkittaminen, työjärjestyksen laatiminen, yhteisen suunnitteluajan varaaminen, riittäviä tiloja
- yhteistä suunnittelua
- asenneilmapiirin muuttamista
- pitää oppia antamaan työnsä ja oppilaansa luottavaisena toisen opettajan käsiin
- opettajien mielenkiintoa uuden kokeiluun ja kehittämiseen
- hallinnon tukea ja hyväksyntää
- muutosvastarinnan kestämistä

KOKEMUKSIA JOUSTAVISTA RYHMITTELYISTÄ

- oppilas saa juuri sellaista opetusta, joka kohdentuu hänen lähikehityksensä vyöhykkeelle
- tehostettua ja erityistä tukea saa kohdennettua paljon paremmin
- taitavat oppijat saavat riittävästi haasteita
- oppilaat saavat aikaa ja aitoa kohtaamista
- tiivis aikuisten verkosto lisää turvallisuutta ja auttaa opettajaa jaksamaan
- oppilaan itsetunnon tukemiseksi häntä ei kannata ihan heti taidon karttuessa siirtää toiseen ryhmään, vaan hänen annetaan ensin hetken "loistaa tähtenä" omassa ryhmässään
- kun ryhmän oppilaat ovat kiinnostuneita samantyyppisistä asioista, heidän välilleen syntyy yhteistä iloista pohdintaa ja tapahtuu paljon vertaisoppimista

PARAISTEN KOIVUHAAN KOULU

(Elina Vermola & Terhi Järnström)

Hankkeen tuloksia: Miten lapset hyötyvät ryhmittelyistä?

- tukitoimet tulevat lapsen luo, omaan luokkaan
- lisää pienryhmätunteja ja aikuisen huomiota
- opetus usein lapsen omalla lähikehityksen vyöhykkeellä
➔ oppimistulokset ovat paremmat
- toimiminen joustavasti eri aikuisten kanssa, kuitenkin tutuilla toistuvilla rutiineilla
- toimiminen yhdessä ja yhteistyön tekeminen yli luokkarajojen
- sopeutuminen erilaisiin toimintaympäristöihin
- sopeutuminen muuttuviin ryhmiin
- yhteistyökyvyn kehittyminen
- erilaisuuteen tottuminen
- toiminnallisuus (esimerkiksi väripiiri)

PARAISTEN KOIVUHAAN KOULU

(Elina Vermola & Terhi Järnström)

Hankkeen tuloksia: Entä aikuiset? plussia ja miinuksia

- aikuisten yhteistyön kehittäminen: arvot, joustavuus, tiedon kulku
- yhteistyöstä yhteiseen työhön, tiimin vahvuudet omiksi vahvuuksiksi
- jaettu vastuu – yhteiset oppilaat:
ongelmat puolittuvat, ilot tuplaantuvat
- vertaismentorointi: kollegiaalinen tuki,
työnohjaukselliset keskustelut,
palautteen saaminen, voimaantuminen
- ammattitaidon jakaminen: näkee,
kuulee hyviä ideoita
- ryhmässä on voima, ongelmakeskei-
syydestä ratkaisukeskeisyyteen

PARAISTEN KOIVUHAAN KOULU

Meiltä on monessa yhteydessä kysytty, miten aiomme jatkaa työtämme, kun hanke päättyy. Yhteinen vastaus tulee hetkeäkään epäröimättä: "Emme ikinä vaihtaisi takaisin entiseen!"

Yhteistyössä on voimaa! Kokonaisuus on enemmän kuin osiensa summa. Kannattaa avata rohkeasti naapuriluokan ovi ja ehdottaa yhteistyötä. Vaikkei olisi mitään lisäresursseja saatavilla (esim. samanaikaisopettaja, avustaja), silti opettajalla on pedagoginen vapaus luoda erilaisia toimintamalleja ja oppimisympäristöjä annettujen resurssien pohjalta, esimerkiksi ryhmitelyitä: samat palikat ovat käytössä kuin ennenkin, mutta nyt voidaan rakentaa palikoista erilaisia rakennelmia.

Täydennyskoulutus ja varsinkin kouluvierailut ovat olleet silmiä avavia ja avartavia kokemuksia. Me saimme niistä ideoita ja inspiraatiota hurjasti silloinkin, kun epäilimme.

NOUSIAISTEN NUMMEN KOULU

(Tarja Kallionpää)

Hanke on saanut pohtimaan jokaisen opettajan omaa opetustaan uudelleen. Se on ”pakottanut” toimimaan enemmän yhteistyössä muiden opettajien kanssa ja jakamaan ideoita sekä ajatuksia. Opettajan on toisinaan pitänyt heittäytyä mukaan itselleen vieraampaankin toiminnallisuuteen rikkomalla omia rajojaan. Yllättäen tämä on tuonut mukanaan työniloa ja lisännyt työmotivaatiota. Hanke on tuonut kouluumme käytäntöjä, jotka toivottavasti pysyvät myös jatkossa (lukupiirit ja toiminnalliset tuokiot). Se on tuonut avoimuutta ja lisännyt suvaitsevaisuutta opettajien sekä oppilaiden kesken. Hanke on tuonut opettajille lisää oppilastuntemusta ja sen myötä myös ymmärrystä muiden työtä kohtaan. Opettajan on ongelmatilanteissa helpompi kysyä toisenkin opettajan mielipidettä asioista, kynnys on madaltunut.

Kaiken kaikkiaan yhteistoiminnallisuuden lisääntyminen koko koulussa on ollut hankkeen antia. Osaamme käynnistää helposti pajatoiminnan koko koulun isollekin oppilasjoukolle. Yhteistyöstä on tullut luonnollinen osa kouluarkea.

NOUSIAISTEN NUMMEN KOULU (Tarja Kallionpää)

Lukuryhmien etuja puoltaa seuraava käytännön esimerkki. Tämän vuoden yleisopetuksen ykkösluokkalaisista osasi kouluun tullessaan lukea huomattavasti pienempi osa kuin viime vuoden ykkösluokkalaisista. Silti, lukuryhmien täsmätuella, kaikki tämän vuoden yleisopetuksen ykkösluokkalaiset ovat oppineet lukemaan vähintään sanatasolla joulun väliarviointiin mennessä. Oppilaat ovat olleet innostuneita lukuryhmistä. Jokaiselle on pystytty tarjoamaan riittävästi haasteita, jotta lukumotivaatio on säilynyt eikä opetus ole ollut liian haastavaa. Lukuryhmät ovat mahdollistaneet aidon oppilaiden ehdoilla etenemisen – upein tuloksin!

Lukupiirimallin avulla olemme päässeet loistavaan lukutaitotasoon lyhyessä ajassa haastavienkin oppilaiden kanssa ilman tehostettua tukea!

PALAUTETTA JOUSTAVISTA RYHMITTELYISTÄ VANHEMMILTA (Paraisten Koivuhaan koulu)

"Ihanaa, kun lapsen tarpeet huomioidaan henkilökohtaisesti."

"Pääseeköhän lapseni luovimaan liian helpolla?"

"Lapset ovat innostuneita monipuolisesta toiminnasta."

"Kivaa, kun kavereita on yli luokkarajojen ja koko ikäluokka on tuttua."

"Toivottavasti tämä jatkuu!"

"Ihanaa, kun lapseni saa oman tasoistaan opetusta ja tehtäviä."

PALAUTETTA JOUSTAVISTA RYHMITTELYISTÄ VANHEMMILTA (Kuopion Pirtin koulu)

- "Hyvä, että osa tunneista pidetään pienryhmissä ja että useampi aikuinen on paikalla päivän mittaan"
- "Opetus on laadukasta. Oppimistyylien mukaiset ryhmät tekevät mahdolliseksi täsmäopetuksen"
- "Parasta on, että jokainen oppilas – myös hidas – on samanarvoinen"
- "Lapset on huomioitu yksilöllisesti"
- "Oppilaiden ryhmäjaot toimivat erittäin hyvin oppilaan kannalta. Opiskelu on mieluista, kannustavaa ja motivoivaa"
- "Parasta on yksilökeskeisyys"
- "Värijako on parasta"
- "Lapsi on saanut olla oma persoonansa"
- "Yhdistetty luokka on yllättänyt positiivisesti. Parasta toiminnassa on, että lapset jaetaan ryhmiin, joissa on oppimistavan mukaan samanlaisia lapsia"

ERIYTTÄMINEN OPETUSMATERIAALIEN AVULLA

- yhteistoiminnallinen oppiminen (yleisen, tehostetun ja erityisen tuen oppilaat samassa ryhmässä) -> eriyttäminen oppimateriaalien avulla
  - tehtävien määrä
  - käsitteiden avaaminen
  - äänikirjat
  - kuvat tukena
  - tuetut muistiinpanot esim. aukkotehtävät
  - pelit, videot
  - erilaiset apuvälineet; hahmot, lelut ym.
- erityisopettajan materiaalit siirtyvät osin kaikkiin luokkiin – pariopettajuus / tiimiopettajuus
- tehtävien pääpainon tulee olla tunnilla opitun asian soveltamisessa, ei tekstikirjasta kopioimisessa
- saman materiaalin tulisi sopia kaikille ja olla itsessään eriyttävää
- eriyttävää materiaalia esim. Tevella, EarlyLearning, Varga Nemey, Niilo Mäki-Instituutti

ERIYTTÄMINEN OPPIMISYMPÄRISTÖJEN AVULLA

- sähköiset ympäristöt ; tietokoneet ovat luokassa yksi ylimääräinen ”opettaja” – sähköisistä ympäristöistä löytyy laajasti materiaalia erityyppiseen eriyttämiseen
- luonto
- työpaikat
- luokka
- retket
- ”työkoulu”

ERIYTTÄMINEN OPETUSMENETELMIEN AVULLA

- tarinat, kuunteleminen
- kirjoittaminen, lukeminen
- draama
- toiminnallisuus, työpajat
- yhteistoiminnallinen oppiminen
- projektioppiminen
- tutkiva oppiminen
- kokemusoppiminen

Joka viikko pitäisi käyttää ainakin kerran oppilaskeskeisiä, opettajakeskeisiä ja yhteistoiminnallisia menetelmiä.

Kari Uusikylä

ERIIYTTÄMINEN VALMIIDEN OHJELMIEN AVULLA

- Comenius
- NetLibris
- YES
- Verso
- KiVa-koulu
- ART
- Friends

ARVIOINNIN ERIYTTÄMINEN (Pirjo Koivula)

OPETUSHALLITUS

Opintojen aikainen arviointi Opetussuunnitelman perusteet

Opintojen aikaisessa arvioinnissa 2004 perusteet korostavat **arvioinnin tehtävää oppimisprosessin tukemisessa ja ohjaamisessa sekä oppilaan kannustamisessa.**

Oppiminen ymmärretään yksilölliseksi ja yhteisölliseksi tietojen ja taitojen rakennusprosessiksi, jossa monipuolisen ja **jatkuvan arviointipalautteen antaminen on ensisijaisen tärkeää.**

Arvioinnin **kohteina** ovat oppiminen ja sen edistyminen sekä työskentely.

ARVIOINNIN ERIYTTÄMINEN (Pirjo Koivula)

OPETUSHALLITUS

Opintojen aikainen arviointi Opetussuunnitelman perusteet

Myös oppilaan käyttäytymistä tulee arvioida.

Käyttäytymisen arviointi ei kuitenkaan ole osa oppiaineen arviointia, joten käyttäytyminen ei vaikuta esimerkiksi oppiaineesta saatuun todistusarvosanaan.

Arviointipalaute auttaa oppilasta suuntaamaan opiskeluaan oikein ja kehittämään opiskelutaitojaan.

ARVIOINNIN ERIYTTÄMINEN (Pirjo Koivula)

OPETUSHALLITUS

8.1 Arviointi opintojen aikana Tukea tarvitsevan oppilaan arviointi

Oppimisvaikeudet tulee ottaa huomioon oppilaan arvioinnissa.

Tämä koskee myös oppilaita, joiden **vaikeudet ovat lieviä** ja joille ei ole tehty erityisen tuen päätöstä.

Arvioitaessa tulee käyttää menetelmiä, joiden avulla oppilas kykenee mahdollisimman hyvin osoittamaan osaamisensa.

Arviointipalaute auttaa oppilasta tunnistamaan omat kehittymistarpeensa.

ARVIOINNIN ERIYTTÄMINEN (Pirjo Koivula)

OPETUSHALLITUS

Tukea tarvitsevan oppilaan arviointi

Oppimistilanteet ja kokeet tulee järjestää oppilaan yksilölliset tarpeet huomioon ottaen.

Oppimista arvioitaessa tulee ottaa huomioon oppimisvaikeuksien aiheuttamat esteet oppimiselle.

Työskentelyn ja kokeiden aikana tulee oppilaalle antaa lisää aikaa, jos ilmenee, että hän ei ehdi kunnolla vastata kysymyksiin.

ARVIOINNIN ERIYTTÄMINEN (Pirjo Koivula)

OPETUSHALLITUS

Tukea tarvitsevan oppilaan arviointi

Hänelle tulee suoda myös mahdollisuus käyttää teknisiä apuvälineitä, avustajaa ja tulkkipalveluja.

Tukea tarvitseville oppilaille voidaan laatia yksilölliset oppimis- ja koetehtävät. Opiskeltava alue voidaan jakaa pienempiin kokonaisuuksiin, joista oppilas antaa näyttönsä.

Kirjallisen kokeen sijasta voidaan järjestää suullinen koe ja antaa mahdollisuus täydentää kirjallista koetta suullisesti sekä järjestää muu tarvittava tuki.

ARVIOINNIN ERIYTTÄMINEN (Pirjo Koivula)

OPETUSHALLITUS

Onko "tuettu koe" samanarvoinen kuin "perinteinen koe"?

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet on normi ja perusteissa määrätään: Arvioitaessa tulee käyttää menetelmiä, joiden avulla oppilas kykenee mahdollisimman hyvin osoittamaan osaamisensa.

Näiden menetelmien käyttö ei saa alentaa oppilaan arvosanaa. Jos normia ei noudateta, kysymys on oppilaan oikeusturvasta. Monesti väärä menettely johtuu olettamuksesta, että on oikein ja tasapuolista, jos kaikkien oppilaiden edellytetään tekevän samoin ja käyttävän esimerkiksi kokeessa saman ajan.

MUISTA MYÖS MONIPUOLINEN NÄYTTÖ!

ARVIOINNIN ERIYTTÄMINEN (Pirjo Koivula)

OPETUSHALLITUS

Voiko tehostettua tukea saavan oppilaan koetta "helpottaa"? Myös koealue olisi pienempi kuin muilla.

Jos oppilaalle ei ole määritelty opiskelun erityisiä painoalueita, opettaja käyttää monipuolisia menetelmiä, joilla oppilas voi osoittaa osaamisensa mahdollisimman hyvin ja voi tarvittaessa merkitä kirjalliseen kokeeseen keskeisten ydinasiodien tehtävät, joiden tekemiseen oppilasta ohjataan keskittymään.

Jos tehostetun tai erityisen tuen aikana tukimuotona käytetään opiskelun suuntaamista erityisten painoalueiden opiskeluun, voi oppilas antaa erilaisia näyttöjä ja hänellä voi olla kokeita, jotka keskittyvät näihin painoalueisiin.

OPISKELUN ERITYISET PAINOALUEET ERIYTTÄMISEN MENETELMÄNÄ (Pirjo Koivula)

Opetushallitus

Opiskelun erityiset painoalueet eriyttämisen menetelmänä

Oppilaalla on oikeus saada oppimiseensa tukea, kuten tukiopetusta, osa-aikaista erityisopetusta, eriyttämistä. **Elleivät nämä tukikeinot riitä, oppimissuunnitelmassa voidaan määritellä opiskelun erityiset painoalueet.**

Opiskelun erityisiä painoalueita **voidaan käyttää vain tehostetun tai erityisen tuen aikana.**

Tavoitteena on auttaa oppilasta ottamaan haltuun **opinnoissa etenemisen kannalta välttämättömät sisällöt.** Keskittymällä olennaiseen oppilaalle jää voimavaroja vahvistaa **oppimaan oppimisen taitojaan.**

OPISKELUN ERITYISET PAINOALUEET ERIYTTÄMISEN MENETELMÄNÄ (Pirjo Koivula)

OPETUSHALLITUS

Opiskelun erityiset painoalueet eriyttämisen menetelmänä

Opiskelun erityiset painoalueet muodostetaan opetussuunnitelmassa määritellyistä, **oman vuosiluokan kaikkein keskeisimmistä sisällöistä** eli ns. ydinsisällöistä. Tällöin oppilas **pyrkii edelleen oman vuosiluokkansa tavoitteisiin**, painoalueet eivät siis voi olla esimerkiksi alempien vuosiluokkien tavoitteita tai sisältöjä.

Tässä painoalueittain tapahtuva opiskelu eroaa yksilöllistämisestä, koska **yksilöllistämisessä on kyse myös opiskelun tavoitetason madaltamisesta.**

OPISKELUN ERITYISET PAINOALUEET ERIYTTÄMISEN MENETELMÄNÄ (Pirjo Koivula)

OPETUSHALLITUS

Opiskelun erityiset painoalueet eriyttämisen menetelmänä

Oppimissuunnitelma ja siihen sisältyvät opiskelun erityiset painoalueet eri oppiaineissa laaditaan **yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa**. Erityisen tuen aikana tehdään vastaavaa yhteistyötä HOJKSin laadinnassa.

Erityisten painoalueiden mukaisessa opiskelussa tarvitaan huoltajan antamaa tukea. **Tämä tuki kannattaa kirjata oppimissuunnitelmaan tai HOJKSiin.**

OPISKELUN ERITYISET PAINOALUEET ERIYTTÄMISEN MENETELMÄNÄ (Pirjo Koivula)

OPETUSHALLITUS

Onko linjaus siitä, milloin eriyttäminen muuttuu yksilöllistämiseksi yksittäisen koulun vastuulla?

Silloin, kun oppimäärää ei ole yksilöllistetty, oppilaan tietoja ja taitoja arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin, apuna ovat hyvän osaamisen kuvakset ja päättöarvioinnin kriteerit. Arviointiperusteita ei siis voi muuttaa.

Jos oppimäärää ei ole yksilöllistetty, oppilas opiskelee edelleen yleisten tavoitteiden mukaisesti, **tavoitetasoa ei voi laskea. Eriyttäminen tapahtuu painottamalla opiskelussa keskeisiä sisältöjä.** Sisältöjä tulisi olla jokaiselta tavoitealueelta.

SAMANAIKAISOPETTAJUUS, TIIMIOPETTAJUUS

- luokassa toimii kaksi tai useampi opettaja/aikuinen samaan aikaan
- kollektiivinen jaettu asiantuntijuus
- myös suunnittelu ja arviointi tehdään yhdessä
- yhtäläinen vastuu ja auktoriteetti
- toinen opettaja ei voi olla (aina) avustajan roolissa
- seuraaminen arvokasta, ”pedagogiset havainnot”
- opettajille positiivisia kasvun paikkoja ja oppimisprosesseja
- opettaja ei ole yksin, tukea esim. vuorovaikutuksessa vanhempien kanssa
- pelko lisätyömäärää kohtaan turha, työ tuntuu monin tavoin entistä helpommalta, kun sen saa jakaa toisen kanssa (Rimpiläinen&Bruun)
- yhteistyön tulokset ylittävät moninverroin sen, mitä yksin saisi aikaan; tiimityön tulokset ylittävät yksilösaaavutusten summan
- työstä tulee mielekkäämpää

TOIMIVA TIIMIOPETTAJUUS

- halu tehdä yhdessä töitä, into lähtee itsestä
- rehtorin tuki
- työyhteisön tuki ja myönteinen ilmapiiri
- jäsenet ovat tasapainoisissa rooleissa keskenään (keskustelu, työnjako, kaikki toiminta), tasapuolinen työnjako
- joustavuus, luottamus, oma-aloitteisuus, avoimuus
- neuvottelutaito, kyky ottaa toiset huomioon
- yhteinen kasvatusnäkemys; arvot, käytännöt, pelisäännöt
- yhteinen näkemys työnteosta ja suunnittelusta
- sitoutuminen yhteisiin päämääriin
- vastuunkanto koko tiimin saavutuksista ja epäonnistumisista
- dialogimainen viestintä ja tiedonkulku

Rimpiläinen & Bruun

TIIMIOPETTAJUUS (Rimpiläinen&Bruun)

- jaettu vastuu -> työtaakka pienenee
- työnjako: hyödynnetään ihmisten erityisosaaminen
- oman työn reflektointi
- tunteiden sietäminen helpompaa
- toimii työnohjauksena (ulkopuolisen työnohjauksen tarve vähentynyt)
- työasiat entistä helpompi jättää kouluun
- apua arkipäivän tilanteissa esim. riitatilanteiden selvittäminen tunnilla
- lisää innovatiivisuutta
- oma opettajuus kehittyy
- vanhempien ylilyönnit vähenevät, kun useampi aikuinen huolehtii lapsista
- lisää jaksamista ja motivaatiota - keino välttää työuupumus
- yksin tekemisen kulttuuri erittäin vahva
- erilaiset arvot ja kasvatusnäkemykset
- edellyttää muutosta asenteissa, yksilöiden keskinäisissä vuorovaikutussuhteissa ja valtarakenteissa
- muutoksen esteenä epävarmuus ja yksilöllisyyden korostaminen
- pyritään säilyttämään vallitsevat olosuhteet niitä kyseenalaistamatta
- opettajien yhteistyötaidot ja vuorovaikutus
- vanhat rakenteet ja käytänteet esteenä
- asioiden muuttamiseksi tarvitaan määrätietoista ongelmanratkaisuasennetta ja halua työstää omia uskomuksia ja ajattelutapoja
- opettajien omien ajatusrakenteiden muuttaminen

MISTÄ RESURSSIT ERIYTTÄMISEEN?

- henkilökunnan joustava käyttö
- yhden opettajan vastuusta yhteistyöryhmäksi
- oppiainekohtaisen opetuksen lisäksi myös teemoittain opettamista (esim. matematiikka+kuvaamataito=geometriset kuviot)
- luokan/aineenopettajat+avustaja+resurssiopettaja+erityisopettaja
- ryhmittele uudella tavalla
- palkita mielekkäitä oppiainepareja; suuri ryhmä jopa välttämätön tai ainakin tarpeellinen esim. musikaaleissa, joukkue tehtävissä, peleissä jne.
- tietokone omassa luokassa on yksi "opettaja"
- aina ei tarvita opettajaa, käytä "kylmiä" työskentelypisteitä
- ei tarvitse opettaa vuosiluokittain (mm. Alppilan koulu)
- Yt-ajan suunniteltu ja järkevä käyttö
- käytä sähköisiä ympäristöjä ennakko-opettajana, voit tunnilla keskittyä muihin järjestelyihin
- käytä eriyttävää materiaalia, valmiita ohjelmia ja ympäristöjä

NOUSIAISTEN NUMMEN KOULU (Tarja Kallionpää)

Perinteisessä alkuopetusmallissa tehokas lukemaan opettaminen vaatii yhtä **luokkaa** kohden luokanopettajan, laaja-alaisen erityisopettajan ja koulunkäynninohjaajan. Tällöinkin taitavimmat lukijat jäävät vaille tehokasta opettajan ohjausta kohti sujuvaa lukutaitoa. Jekku-hankkeen myötä kehitetyssä lukupiirimallissa sen sijaan tarvitaan kaksisarjaisessa koulussa yhtä **ikäryhmää** kohden kaksi luokan opettajaa, laaja-alainen erityisopettaja (tai resurssiopettaja) sekä tarvittaessa koulunkäynninohjaaja. Vanha malli vaatii siis yhden ikäryhmän kohdalla lähes kaksinkertaisen miestyötuntimäärän lukuryhmämalliin nähden, mikä käytännössä ei ole mahdollista.

Kuulostaa uskomattomalta, mutta JEKKU-hankkeen myötä kehitetty malli on huomattavasti kustannustehokkaampi, kuin perinteinen malli, mikäli pyritään hyviin tuloksiin.

TIIMIOPETTAJUUS

TIIMITYÖN LISÄÄMINEN ON RATKaiseva,
JOPA AINOA KEINO, JOLLA OPETTAJAT
SELVIYTYVÄT TULEVAISUUDEN
HAASTEISTA

KAIKKEA EI OLE VIELÄ KEKSITTY 😊

Rimpiläinen & Bruun